Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Noctes Atticae

Gellius, Aulus

[Venedig], 6. Apr. 1496

Liber decimvsoctavvs

urn:nbn:de:bsz:31-272210

Visual Library

ti facti cœnæ gratia decẽ põdo habere. Anno deinde poſt romã cõditã.cccc.ferme:&
lxxxx.cõſulibus Appio Claudio:cui cognomẽtũ Caudex fuit. Appii illius cæci fratre:
& Marco Fuluio Flacco:bellũ aduerſus pœnos primũ cœptũ eſt.Neq; diu poſt Calli- callima
machus poeta cyrinẽſis alexãdriæ:apud Ptolemũ regẽ celebratus ẽ. Annis deinde po chus.
ſtea paulo pluribus:q̃.xx.cũ pœnis pace facta:cõſulibus Claudio Cẽtone Appii cæci L.liui9
filio:&.M.Sẽpronio Tuditano:primus oĩum.L.Liuius poeta fabulas docere romæ
cœpit:poſt Sophoclis & Euripidis mortẽ annis plus fere.c.&.lx.poſt Menandri:an-
nis circiter quinquagintaduobus.Claudiũ & Tutidanũ cõſules ſequunt̃.Q.Valeri9
&.C.Manilius:quibus natũ eſſe.Q.Enniũ poetã.M.Varro in primo de poetis libro Ennius
ſcripſit:eũq; quũ ſeptimũ & ſexageſimũ annũ ageret:duodecimũ annaſẽ ſcripſiſſe.Id
q; ipſum Enniũ in eodẽ libro dicere.Anno deĩde poſt Romã conditã qngẽteſimo un-
de uiceſimo Spurius Caruilius Ruga:primus Romæ de amicoꝝ ſentẽtia:diuortiũ cũ
uxore fecit q; ſterilis eſſet.Iuraſſetq; apud cẽſores uxorẽ ſe liberꝝ q̃rendoꝝ cã hr̃e.Eodẽ
q; anno.C.Neui9 poeta fabulas apud populũ dedit.Q uẽ.M.Varro in libro de poe- Neuius
tis primo ſtipẽdia feciſſe ait bello punico primo.Idq; ipſum Neuiũ dicere ĩ eo carmĩe m.cato
q̃d de eodẽ bello ſcripſit.Portiũ ãt Liciniũ Seruius poeticã Romæ cœpiſſe dicit:in his plautus
uerſibus.Punico bello ſecũdo muſa penato gradu.Intulit in ſeſe bellicoſã in Romuli Dioge-
gentẽ ferã. Ac deinde annis fere poſt.xv.bellũ aduerſum pœnos ſumptũ ẽ.Atq; nõ ni- nes.
miũ lõge.M.Cato orator in ciuitate:& Plautus poeta in ſcæna floruerũt. Iiſdẽ tp̃ibus Carnea
Diogenes ſtoicus:& Carneades academicus:& critolaus peripateticus ab athenienſi des.
bus ad ſenatum po.Ro.negocii publici grã legati ſunt.Neq; magno interuallo poſtea critola-
Q.Ennius:& iuxta cecilius & Terentius:ac ſubinde pacuuius:& pacuuio iã ſene Ac- us
cius:clariorq; tunc in poematis coꝝ obtrectãdis:Lucilius fuit. Sed progreſſi longius Q.En-
ſumus:quũ finẽ propoſuerimus annotatiunculis iſtis bellũ pœnoꝝ ſecundũ. nius

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM MENTARII LIBER DECIMVSOCTAVVS

cecilius
terẽtius

Diſputationes a philoſopho ſtoico:& contra a peripatetico arbitro phauorino fa- Pacuui
ctæ quæſitumq; inter eos quantum in perficiẽda uita beata uirtus ualeret: quantumq; us
eſſet in his quæ dicuntur extranea. Cap.primum. Accius

f Amiliares Phauorini duo erãt q̃dã nõ incelebres ĩ urbe roma philoſophi. lucilius
Eoꝝ fuit unus p̃ipateticæ diſciplinæ ſectator: alter ſtoicæ.Iis quondã ego
acriter atq; cõtente:ꝓ ſuis utriq; decretis ꝓpugnãtibus:quũ eſſemus una
oſtiæ oẽs cũ Phauorino:interfui.Ambulabamus ãt in littore quũ iã adue
ſperaſceret æſtate anni noui.Atq; ibi ſtoicus cẽſebat:& uitã beatã in hoĩum uirtute aĩ Vita be
ſola:& miſeriã ſummã malicia ſola poſſe effici:ẽt ſi cætera bona oĩa q̃ corporalia & ex ata
terna appellarent̃:uirtuti deeſſent:maliciæ adeſſent:Ille cõtra p̃ipateticus:miſerã q̃dẽ
uitã uitiis aĩ:& malicia fieri cõcedebat.Sed ad cõplẽdos oĩs uitæ beatæ numeros uirtu
tẽ ſolã nequaq̃ ſatis eſſe exiſtimabat quoniã & corporis ĩtegritas:ſanitaſq; & honeſtus
modus formæ:& pecunia familiaris:& bona æſtimatio:cæteraq; oĩa corporis & fortu
næ bona neceſſaria uiderent̃ ꝑficiẽdæ beatæ uitæ.Reclamabat hoc ĩ loco ſtoicus:& tã
q̃ ille duas res diuerſas poneret mirabat̃.Q̃d quũ eſſent malicia & uirtus duo cõtraria
uita miſera & beata quoq; æque cõtraria nõ ſeruaret ĩ utriſq; uim & naturã cõtrarii. Et
ad miſeriã quidẽ uitæ conficiendã.ſatis ualere maliciã ſolã putaret:ad p̃ſtandam uero

uitã beatã nõ ſatis ſolã eſſe uirtutẽ diceret: Atq; id maxime diſſedere: neq; cõuenire di/
cebat: q̃ qui ꝓfiteret̃ uitã nullo pacto beatã effici poſſe: ſi uirtus ſola abeſſet: idẽ cõtra
negaret beatã fieri uitã: quũ ſola uirtus adeſſet & quẽ daret hẽretq; abſenti uirtuti ho/
norẽ eundẽ petẽti atq; p̃ſenti adimeret. Tũ pipateticus pq̃ hercle feſtiue: rogo te iq̃t bo
na uenia rñdeas: an exiſtimes eẽ uini amphorã: quũ abeſt ab ea unus cõgius. Hæc ubi
accepit ſtoicus mĩme inq̃t una amphora dici põt ex q̃ abeſt cõgius. Hoc ubi accepit pi
pateticus: unus igit̃ cõgius amphorã facere dici debebit quoniã quũ deeſt illi unus nõ
fit uini amphora: & quũ acceſſit: fit amphora. Q d ſi id dicere abſurdũ ẽ: uno cõgio ſo
lo fieri amphorã. Itidẽ abſurdũ ẽ una ſola uirtute uitã fieri beatã dicere quoniã quũ uir
tus abeſt: beata eẽ uita nũq̃ põt. Tũ Phauorinus aſpiciẽs pipateticũ. Eſt q̃dẽ iq̃t argu/
tiola hæc qua de congio uini uſus ẽ expoſita in libris. Sed (ut ſcis) captio magis lepida
quã ꝓbũ aut ſimile argumẽtũ uideri debet. Cõgius. n. quũ deeſt efficit q̃dẽ ne ſit iuſtæ
mẽſuræ amphorã. Sed quũ accedit & addit̃: nõ ille unus facit amphorã: ſed ſupplet:
Virtus aũt (ut iſti dicunt) non acceſſio: neq; ſupplementum: ſed ſola ipſa uitæ beatæ i
ſtar: ẽ & propterea uitam beatam ipſa ſola una quũ adeſt facit. Hæc atq; alia quædam
minuta magis: & nodoſa: tanquã apud arbitrum Phauorinũ: in ſuam uterq; ſententiã
conferebat. Sed quum iam prima fax noctis: & denſiores eſſe tenebræ cœpiſſent: ꝓſe/
cuti Phauorinũ in domũ in quã diuertebat: diſceſſimus.

Cuiuſmodi q̃ſtionum certatiõibus ſaturnalia ludicra athenis agitari ſoliti ſumus at
q; inibi inſpſa quædam ſophiſmata: & ænigmata oblectatoria. Cap. ii.

s Aturnalia athenis agitabamus: hylare ꝓrſum ac modeſte: nõ ut dr̃: remittẽtes
Remittere animum. animũ. Nã remittere inq̃t Muſonius: animũ quaſi amittere ẽ: ſed demulcentes
eũ paulũ atq; laxantes iucũdis: atq; honeſtis ſermonũ illectatiõibus. Cõueniebamus
aũt ad eandẽ cœnã cõpluſculi: q romani in græciã ueneramus: quiq; eaſdẽ auditiones
eoſdẽq; doctores colebamus. Tũ qui & cœnulã ordine ſuo curabat: præmiũ ſoluẽdæ
quæſtionis ponebat: libꝝ ueteris ſcriptoris: uel græcũ uel latinũ: & coronã e lauro ple/
xam. Totidẽq; res q̃rebat: quot homines iſtic eramus. Cũq; eas oĩs expoſuerat rem lo
cumq; dicendi ſors dabat. Q uæſtione igitur ſoluta: corona & premio donabat̃ nõ ſo
luta ãt tranſmittebat̃: ad eũ q ſortio ſucceſſerat. Idq; in orbẽ uici pari ſeruabat̃. Si ne/
mo diſſoluebat q̃ſtiõis eius nodũ: p̃mium ip̃m: & corona deo cuius id feſtũ erat, dice/
bat̃. Q uerebant̃ ãt res huiuſcemodi: aut ſñia poetæ ueteris lepide obſcura: nõ anxiæ
aut hiſtoriæ antiquioris requiſitio: aut decreti cuiuſpiã ex philoſophia pperã inuulga
ti purgatio: aut captiõis ſophiſticæ ſolutio: aut inopinati rarioriſq; uerbi idagatio: aut
tẽpus item in uerbo pſpicuo obſcuriſſimũ. Itaq; nup q̃ſita eſſe memini numero ſeptẽ:
quoꝝ prima fuit enarratio hoꝝ uerſuum qui ſunt in ſatyris. Q. Ennii: uno multifariã
uerbo cõcinniter implicati: quorum exemplum hoc eſt.

Frustrari Nã qui lepide poſtulat alteꝝ fruſtrari: Q uẽ fruſtrat̃: fruſtra eũ dicit: fruſtra eſſe.
Nam qui ſeſe fruſtrari: qui fruſtra ſentit.
Q ui fruſtrat̃: is fruſtra ẽ: ſi nõ ille ẽ fruſtra. Secunda q̃ſtio fuit: quonã mõ audiri: at/
q; accipi deberet: q̃d Plato in ciuitate: quã in libris ſuis cõdidit: τις ϖολιςειασ. i. reipu
Vxores cões blicæ fingebat: κοιναϭ ταϭ γυναικασ. i. cõmunes uxores eſſe cẽſuit: & præmia uiris
fortibus ſummiſq; bellatoribus poſuit ſauiationes pueroꝝ & puellarũ. Tertio in loco
hoc q̃ſitum ẽ. In quibus uerbis captionũ iſtaꝝ fraus eſſet: & quo pacto diſtingui reſol
uiq; poſſent

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uiq; poſſent. Q d̄ nō ꝑdidiſti habes: cornua non ꝑdidiſti: hēs igit̃ cornua. Itē altera captio. Q d̄ ego ſū. id tu nō es: hō igit̃ tu nō es. Q uæſitū id quoq; ibi ē: q̄ eēt huius quoq; ſophiſmatis reſolutio: quū mētior & metiri medico mētior: an uerꝝ dico. Poſtea q̄ſtio iſtæc fuit. Q uā ob cām patricii megalēſibus motitare ſoliti ſint: plebs cerealibꝰ. Secūdū ea q̄ſitū hoc ē. Verbū uerat qd̄ ſignificat: uera dicūt: qs nā ueterꝝ poetarꝝ dixerit. Sexta q̄ſtio fuit: aſphodelum cuiuſmodi herba ſit: qd̄ Heſiodus in iſto uerſu poſuerit:

νηπιοιό υδισασιν ὀσωπλεόν ημισυ παντόσ.

αυδόσον εν μαλαχητε και ασφοδελω μεγόνειαρ. ideſt

Ignorant ſtolidi q̄ toto ſi medium plus

Ac quāta utilitas in malua: atq; aſphodelo ſit. Et quidē itē Heſio. dicere ſentiat: quū dimidium plus eſſe toto dicit. Poſtrema q̄ſtionū oīum hæc fuit. Scripſerim: uenerim: legerim: cuius tēporis uerba ſint præteriti an futuri: an utriuſq;: Hæc ubi ordine quo dixi ꝓpoſita: atq; ſingulis ſorte ductis diſputata: explanataq; ſunt: libris coroniſq; oēs donati ſumus: niſi ob unā quæſtionē q̄ fuit de uerbo uerāt. Nemo. n. tū cōmeminerat dictum eſſe a. Q. Ennio id uerbū in. xiii. annaliū in iſto uerſu. Satin uates uerant ætate in agunda. Corona igit̃ huius quæſtionis deo feriarꝝ iſtarꝝ Saturno data eſt.

Q uid æſchines rhetor ī orōne: qua Timarchū de īpudicitia accuſauit: lacedæmonios ſtatuiſſe dixerit: ſup̄ ſnīa ꝓbatiſſima: quā īprobatiſſimus hō dixiſſet. Cap. iii.

a Eſchines uel acerrimus prudētiſſimuſq; oratorꝝ: q apud cōciones athenienſiū floruerūt: in orōne illa ſera criminoſaq; & uirulēta: qua Timarchū de īpudicitia grauiter īſigniterq; accuſauit: nobile & illuſtre cōſiliū lacedæmoniis dediſſe dicit: uirꝝ indidē: ciuitatis eiuſdē principē uirtuteq; atq; ætate magna p̄ditum. Populus inq̄t lacedæmonius de ſumma repu. ſua quidnā eēt utile & honeſtū deliberabat. Tum exurgit ſnīæ dicēdæ gr̄a: hō quiſpiā turpitudine priſtinæ uitæ defamatiſſimus. Sed lingua tūc atq; facūdia nimiū quāto p̄ſtabilis: conſiliū qd̄ dabat: quodq; oportere fieri ſuadebat: acceptū ab uniuerſis: & complacitū ē. Futurūq; erat ex eius ſnīa populi decretū. Ibi unus ex illo principiū ordine: quos lacedæmōii ætatis dignitatiſq; maieſtate tā q̄ arbitros & magiſtros diſciplinæ publicæ uerebant̃: cōmoto iratoq; aīo exilit. Et quænā inquit lacedæmonii ratio: aut quæ tandē ſpes erit urbē hāc: & hāc rēpublicā ſaluā īexpugnabilēq; eē diutius poſſe: ſi huiuſcemōi: anteactæ uitæ hoībus ꝯſiliariis utemur q; ſi ꝓba iſtæc & honeſta ſnīa ē: quæſo uos: nō ſinamus eandē dehoneſtari turpiſſimi auctoris cōtagione. At ubi hoc dixit: elegit uirꝝ fortitudine atq; iuſtitia p̄ter alios p̄ſtātem: ſed inopi lingua & infacundū. Iuſſitq; eū cōſenſu petituq; oīum eandē illā ſnīam diſerti uiri: cuiuſmodi poſſet uerbis dicere: ut nulla prioris mentione hīta: ſcitū atq; decretū populi ex eius unius nomine fieret: qd̄ ipſum denuo dixerat. Atq; ita ut ſuaſerat prudentiſſimus ſenex factū eſt. Sic bona ſnīa manſit. Turpis auctor mutatus eſt.

Q uod Sulpitius Apollinaris prædicantē quendā a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria intelligi illuſit quæſtione propoſita: quid uerba iſta apud Saluſtiū ſignificarent. Per incertū ſtolidior an uanior. Cap. iiii.

q Vum iā adoleſcētuli Romæ p̄textā: & puerilē togā mutaſſemus: magiſtroſq; tūc uobiſmetipſis exploratores q̄reremus: ī ſandaliario forte apud librarios fuimus: quū ibi in multorꝝ hoīum cœtu Apollinaris Sulpitius uir ī memoria nr̄a præter alios doctus iactatorē quēpiā & uēditatorē ſaluſtianæ lectionis irriſit: illuſitq;

gñe illo facetiſſimæ diſſimulatióis q̄ Socrates ad ſophiſtas utebat̃. Nã quũ ille ſe unũ
& unicũ lectoré eſſe: enarratoréq; Saluſtii diceret: neq; primã tãtũ cuté: ac ſinnaꝶ ſpe
cié: ſed ſanguiné quoq; ipm: ac medullã uerboꝶ eius eruere: atq; itroſpicere penitus p̄
dicaret. Tũ Apollinaris amplecti uenerariq; ſe doctrinas illius dicés. Peringt magiſter
optie exoptatus mihi nũc uenis: cũ ſanguie & medulla: Saluſtii uerboꝶ. Heſterno. n.
die q̃rebat̃ ex me: qdnã uerba eius hæc i q̃rto hiſtoriaꝶ libro de Cn. Létulo ſcripta ſi/
gnificét: de quo ꝑ incertũ fuiſſe ait: ſtolidior ne eét an uanior. Eaq; ipſa uerba uti ſunt a
Saluſtio ſcripta dixit. At Cn. Létulus patriciæ gétis collega eius: cui cognomẽtũ. Clo/
diano fuit ꝑ icertũ ſtolidior: an uanior legé de pecunia: quã ſylla emptoribus bonoꝶ re
miſerat: exigéda ꝓmulgauit. Q uæſitũ ergo ex ſe Apollinaris: neq; id ſe diſſoluere po/
tuiſſe aſſeuerabat: quid eét uanior: qd ſtolidior: quoniã Saluſtius ſic ea ſepaſſe atq; op/
poſuiſſe inter ſe uideret̃ tanq̃ diuerſa ac diſſimilia: nec eiuſdé utraq; uitii forét. Ac ꝓpte
rea petebat: uti ſe doceret: ſignificatiões utriuſq; uocis & origines. Tũ ille rictu oris la/
biorũq; ductu cõtéti a ſe oſtédens & ré de qua q̃reret̃: & hoiem ipſũ q q̃reret. Priſcoꝶ
inqt & remotoꝶ ego uerboꝶ medullas & ſãguiné (ſicuti dixi) ꝑſpicere & elicere ſoleo
nõ iſtoꝶ q̃ ꝓculcata uulgo & ꝓtrita ſunt. Ipſo illo qppe Cn. Létulo ſtolidior é & uani
or q ignorat eiuſdé ſtultitiæ eé uanitaté & ſtoliditaté. Sed ubi hoc dixit: media ipa ſer/
monũ reliquit & abire cœpit. Nos deinde eũ tenebamus: urgebamuſq;: & comprimis
Apollinaris ut de uocabuloꝶ iſtoꝶ uel differétia: uel ſi ea ita uideret̃: ſimilitudine ple/
nius aptiuſq; diſſereret: & ut ne ſibi iuideret diſcere uolétibꝯ orabat. Atq; ille ſe iã plene
Vanus illudi ratus: negociũ ſibi eé auſat̃: & digredit̃. Nos ãt poſtea ex apollinari didicimꝰ: ua
nos ꝓprie dici: nõ ut uulgus diceret: deſipiétis: aut hebetes: aut ineptos ſed ut ueteꝶ do
ctiſſimi dixiſſent: médaces & infidos: & leuia inaniaq; pro grauibus & ueris aſtutiſſi/
ſtolidꝰ. me ꝯponétes. Stolidos ãt uocari nõ tã ſtultos & excordes: q̃ tetros & moleſtos & illepi
dos: quos græci μοχθηρούσ και φόρτικουσ. i. improbos atq; importunos dicerét. Et
unãquãq; haꝶ uocũ origines ſcriptas eſſe dicebat in libris nigidianis: quos ego requiſi
tos & reptos cũ primaꝶ ſignificationũ exéplis: ut cõmentariis haꝶ noctiũ inferré no/
taui. Et intuliſſe iã me aliquo in loco cõmentationibus iſtis exiſtimo.

Q uod. Q. Ennius in ſeptimo annali quadrupes eques: & nõ quadrupes equus: ut
legunt multi: ſcriptũ reliquit. Cap. v.

Vm Antonio Iuliano rhetore uiro hercle bono: & facũdiæ florétis complures
c adoleſcétuli familiares eius: puteolis æſtiuaꝶ ludũ & iocũ in lr̃is amœnioribus
& in uoluptatibus publicis honeſtiſq; agitabamus. Atq; ibi tũc Iulião nũciat̃:
αναγνωςην. i. ꝑlectoré quédã nõ indoctũ hoiem uoce admodũ ſcita & canora Ennii
annales legere ad populũ in theatro. Eamus inqt auditũ neſcio quem iſtũ ennianiſtã.
Hoc. n. ſe ille noie appellari uolebat: qué quũ iã inter ingentes clamores legenté inue/
niſſemus: legebat autem librum ex annalibus Ennii. vii.

Hos eum primum uerſus perperã pronunciantem audiuimus.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephanti
Proiiciunt ſeſe: Neq; poſtea mutis uerſibus additis: celebrãtibus eum laudantibuſq; oi
bus diſceſſit. Tum Iulianus egrediés e theatro: quid uobis inquid de hoc αναγνωςη:
ideſt lectore & quadrupede equo uidetur? Sic. n. profecto legit.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephãti Proiiciũt ſeſe, Ecquid putatis ſi magi

ꝑrum

ſtrũ p̄lectoremq; habuiſſet alicuius æris: quadrupes equus dicturũ fuiſſe: ac non qua
drupes eques? quod ab Ennio ita ſcriptũ relictũq; eſſe nemo unus litteraꝝ ueteꝝ deli-
gens dubitauit. Cũq; aliquot eoꝝ qui aderãt: quadrupes equus apud ſuũ qſq; grãma-
ticũ legiſſe ſe dicerẽt: & mirarẽtur qdnã eſſet quadrupes equus. Vellem uos inqt opti
mi iuuenes tã accurate. Q. Enniũ legiſſe q̃. P. Virgilius legerat: qui hũc eius uerſum
ſecutus in georgicis ſuis: equitem pro equo poſuit in his uerſibus.

Frena peletronii: laphite gyroſq; dedere Impoſiti dorſo: atq; equitẽ docuer̃ ſub armis
Inſultare ſolo: & greſſus glomerare ſupbos. In quo loco eqtẽ ſiqs modo nõ inſcite ine
ꝑteq; argutior ſit: nil põt accipi aliud niſi equũ. Pleraq; enim ueteꝝ ætas: & hominem
equo inſidentẽ: & equũ q inſideretur: equitẽ dixerũt. Propterea equitare ẽt q uerbum
e uocabulo equitis inclinatũ eſt: & homo equo utẽs: & equus ſub homine gradiẽs di-
cebatur. Lucilius adeo uir apprime linguæ latinæ ſciẽs equũ eqtare dicit his uerſibus. Eques ꝓ equo

Quem hinc currere equũ nos atq; equitare uidemus. et
His equitat curritq; oculis equitare uidemus et illud
Ergo oculis equitat. Sed enim contentus inquit ego his non fui.

Et ut nõ turbidæ fidei: nec ambiguæ: ſed ut pure liquẽtiſq; cẽt: equus ne an eques en-
nius ſcriptũ reliqſſet: libꝝ ſũmæ atq; reuerẽdæ uetuſtatis: quẽ fere cõſtabat Lãpadio-
nis manu emẽdatũ ſtudio p̄cioq; multo unius uerſus iſpiciẽdi gr̃a cõduxi & eques nõ
equus ſcriptũ i eo uerſu iueni. Hæc tũ nobis Iulianus: & multa alia erudite ſimul & af
fabiliter dixit. Sed eadẽ ipſa poſt etiam i ꝑuulgatis cõmẽtariis ſcripta offendimus.

Qd Helius meliſſus in libro cui titulũ fecit de loquendi ꝓprietate: quẽ quũ ederet
cornũ cẽ cõpiæ dicebat: rem ſcripſit neq; dictu neq; auditu dignã: quũ differre matro
nã: & matrẽfamilias exiſtimauit differẽtia lõge uaniſſima. Cap. vi.

h Elius meliſſus in noſtra memoria fuit Romæ ſũmi quidẽ loci inter grãmati
cos & temporis. ſed maiore in lr̃is erat iactãtia: & σοφιςεια: ideſt elatione: q̃
opera. Is præter alia quæ ſcripſit cõpluria: librũ cõpoſuit ut tum uidebatur: cũ eſt edi-
tus doctrinæ inclytæ. Ei libro titulus eſt igẽtis cuiuſdã illecebre ad legẽdum. Scriptus
qppe eſt de loquẽdi ꝓprietate. Quis adeo exiſtimet loq ſe recte atq; proprie poſſe: ni-
ſi illas meliſſi ꝓprietatis ꝑdidicerit? ex eo libro hæc uerba ſũt. Matrona eſt quæ ſemel
peperit: quæ ſæpius mr̃familias ſicuti ſus: quæ ſemel pepit porcetra quæ ſæpius ſcorfa Porcetra
Vtꝝ aũt hoc de mr̃ona ac de mr̃efamilias. meliſſus excogitauerit ipſe & cõiectauerit
an ſcriptum ab aliquo legerit: ariolis ꝓfecto eſt opus. Nam de porcetra habet ſane au- Scropha
ctorẽ Põponiũ in attellana quæ hoc eodem uocabulo inſcripta eſt. Sed matronã non
eſſe appellatã: niſi quæ ſemel peperit: neq; matrẽfamilias: niſi quæ ſæpius: nullius ue-
teꝝ ſcriptoꝝ auctoribꝰ cõfirmare poteſt. Enĩ uero illud cõpẽdio ꝓbabilius eſt: qd ido
nei uocũ antiquaꝝ enarratores tradiderũt. matronã dictã cẽ ꝓprie quæ i matrimoniũ
cũ uiro cõueniſſet: q i eo mr̃imonio maneret etiã ſibi liberi nõdũ nati forẽt: dictãq; cẽ Mr̃ona
ita a matris noĩe nõ adepto: iam ſed cũ ſpe & omne mox adipiſcendo unde ipſũ quoq;
mr̃imonium dr̃. matrẽ autem familias appellatã cẽ eã ſolã: quæ in mariti manu manci
pioq; aut in eius in cuius maritus manu mãcipioq; eſſet: quoniam non in matrimoni Mr̃familias.
um tantum: ſed in familiam quoq; mariti: & in ſui hæredis locum ueniſſet.

Quẽ in modũ Phauorinus tractauerit itempeſtiuum quædã de uerboꝝ ambigui
tatibus quærentẽ: atq; ibi quot ſignificationes capiat concio. Cap. vii.

Domitius iſanus. D Omitio homini docto celebriq; in urbe Roma grãmatico: cui cognomẽtũ i ſano factũ ẽ: quoniã erat natura ĩtractabilior & moroſior. Ei Domitio Phauorinus nr̃ quũ forte apud phanũ Carmẽtis obuiã ueniſſet: atq; ego cũ Phauorino eſſẽ. Q uæſo iqt te magiſter dicas: mihi nũ erraui: q; quũ uellẽ δημηγορίας latine dicere: cõciões dixi: dubito qppe & reqro: an ueteꝝ eoꝝ q electius locuti ſunt ꝓ uerbis & orõnẽ: dixerit quis cõcionẽ: Tũ Domitius uoce atq; uultu atrociore. Nulla i quit ꝓrſus bonæ ſalutis ſpes reliq̃ eſt quũ uos quoq; philoſophoꝝ illuſtriſſimi nihil iã aliud q̃ uerba: auctoritateſq; uerboꝝ cordi habeatis. Mittã ãt librũ tibi: i quo id repias qd quæris. Ego. n. grãmaticus uitæ iã atq; moꝝ diſciplinas quæro. V os philoſophi mera eſtis: ut. M. Cato ait mortuaria gloſſaria. Nã qui collegiſti & lecticaſti res terras: & inanes & friuolas: tanquam mulierũ uoces præficaꝝ. Atq; utinã inquit muti oẽs hoies eſſemus: minus ĩprobitas ĩſtrumẽti haberet. Cũq; digreſſi eſſemus: nõ tẽpeſtiue ĩquit Phauorinus hũc hominẽ acceſſimus. uidetur enim mihi επιμαίνεσθαι. i. furere & in ſanire. Scitote tñ intẽperiẽ iſtã: quæ μελαγχολία. i. atrabilis dicitur: nõ paruis nec ab iectis ingeniis accidere: ἀλλὰ εἶναι σχεδὸν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωικόν. i. ad effectionẽ fere hanc heroicã eſſe: & ueritates plerũq; fortiter dicere: ſed reſpectũ nõ habere μήτε καιροῦ μήτε μέτρου. idest neq; tẽporis neq; modi. V el ipſum hoc quale hoc exiſtimatis: qd nũc de philoſophis dixit. Nonne & ſi Antiſthenes: aut diogenes dixiſſet: dignũ memoria uiſum eſſet. Miſit ãt pauloposſt phauorino librum quem ꝓmiſerat Verii opinor Flacci erat: in quo ſcripta ad hoc genus quæſtionis ptinẽtia hæc fuerunt

Senat⁹ Senatũ dici & pro loco: & ꝓ hoibus. Ciuitatem & pro loco: & pro oppido: & pro iure

Ciuitas quoq; omniũ: & ꝓ hominũ multitudine. Tribus quoq; & decurias dici & pro loco: &

Tribus pro iure: & ꝓ hoibus. Cõtionẽ aũt tria ſignificare: locũ ſuggeſtũq; unde uerba fierent

Concio itẽ ſignificare cœtũ populi aſſiſtẽtis: itẽ orõnẽ ipſã q̃ ad populum diceretur. Sicut. M. Tullius i orõne quæ iſcripta eſt. cõtra cõcionẽ. Q. Metelli. Eſſendi iqt i cõcionẽ concurſus eſt populi factus. Sicuti idẽ. M. Tullius i oratore ait. Cõciones ſæpe exclamare uidi. quũ apte uerba cecidiſſẽt. Eteni expectãt aures: ut ex uerbis colliget ſnĩa. Exẽpla i eo libro ſcripta nõ erãt: ſed nos poſtea phauorino deſiderãti haꝝ oium ſignificationũ monumẽta: & apud Ciceronẽ ſicut ſupra ſcripſi: & apud elegãtiſſimos ueteꝝ reperta exhibuimus. Id autẽ potiſſimũ expectabat: cõcionẽ eſſe dictã pro uerbis & orõne docuit titulus tulliani libri qui a. M. Cicerõe iſcriptus ẽ. Cõtra cõtionẽ. Q. Metellii quo nihi profecto ſignificatur aliud quã ipſa quæ a metello dicta eſt oratio.

Ὁμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτωτα. i. ſimiliter finientia & ſimiliter cadentia. Atq; alia id genus: quæ ornamenta orationis putantur inepta eẽ & puerili Lucilii quoq; uerſibus declarari. Cap. viii.

ὁμοιοτέλευτα καὶ ἰσοκατάληκτα: καὶ πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα. i. ſimpliciter finiẽtia: & æq̃liter deſinẽtia: & cõparia & ſimiliter cadẽtia. Cæteraq; huiuſmoi ſcitamẽta: q̃ iſti ἀπειρόκαλοι. i. inhoneſti & ſordidi: qui ſe i ſocraticos uideri uolunt: in collocandis uerbis immodice faciunt & rancide quã ſint iſipida & inertia & puerilia facetiſſima hercle ſignificat in quinto ſatyraꝝ Lucilius. Nam ubi eſt cũ amico conqueſtus: quod ad ſe ægrotũ non uiſeret: hæc ibidem addit feſtiuiter.

Q uo me habeam pacto tametſi non quæris: docebo.

Q uando in eo numero manſi quo in maxima non eſt

Par hominum

Par hominum ut periiſſet uelis: quem nolueris: cum
Debueris: hoc nolueris: & debueris: te
Si minus delectat: ꝙ ατεχνον iſocraticum hoc eſt.
οχληρωδες quæ ſimul totū και συμειρακιωδης. Nō operā perdo. Si tu huc.

Quid ſignificet apud. M. Catonem uerbum inſecenda: ꝙq; inſecenda potius legē
dū ſit: q̄ ꝙ pleriq; exiſtimant inſequenda. Cap. ix.

T ſequor & itē ſecta: ꝙ ſecutio cōſuetudine loquēdi differūt: ſed qui penitus
e iſpexerit: origo & ratio utriuſq; una eſt. Doctores quoq; & interpretes uocū iſecēda
græcarū αν δρα μοι εννεπε μουσα. i. Dic mihi muſa uir&c. και Et εσπετε
νυν μοι μουσαι. i. Pādite nunc muſæ mihi dictū putāt quod latine inſeq dicitur. Nāq;
in altero. n. geminū: in altero ſcilicet eſſe trāſlatū dicūt. Sed etiā ipſum illud επη: ideſt
carmina: quod ſignificat uerba aut uerſus non aliunde eſſe dictū tradūt quā απο του
επεσθαι και ειπειν: ideſt ab eo quod eſt ſequi & dicere eadem ergo ratione antiqui no
ſtri narrationes ſermoneſq; inſectiones appellitauerunt. iſectio/

Errare iſtos qui in explorāda febri pulſus uenaꝝ ꝓtētari putāt: nō arteriarū. Cap. x. nes.

N herodis Cl. V. uillā: quæ eſt i agro attico loco q appellatur cephyſiæ: aqs
i & lucis & nemoribus frequētē: æſtu anni medio cōceſſerā. Ibi aluo mihi cita
& accedēte febri rapida decubuerā: eo caluiſius Taurus philoſophus: & alii
qdā ſectatores eius: quū athenis uiſendi mei gr̄a ueniſſēt: medicus q tū in iis locis rep/
tus aſſedebat mihi: narrare Tauro cœpat: qd incōmodi paterer: & qbus modulis: qui
buſq; iteruallis accederet febris decederetq;. Tū in eo ſermone quū iam me ſinceriore
corpuſculo factū diceret. Potes inquit Taure tu quoq; idipſū cōprehēdere εαν αψη α
υτου της φλεβος. i. ſi attrectaris uenā eius. Q d' noſtris uerbis ꝓfecto ita dicitur. Si
attigeris uenā illius. Hāc loquēdi ipitiā: ꝙ uenā ꝓ arteria dixiſſet quū in eo docti hoīes
qui cū Tauro erāt: tāquā mime utili medico offēdiſſēt: atq; id murmure & uultu oſtē
derēt. Tū ibi Taurus ut mos eius fuit: ſatis leuiter: certi iquit ſumus uir bone: nō igno
rare te qd uena appellet̄: & qd arteria: qd uenæ qdē ſuapte ui imobiles ſint & ſangui/
nis tātū demittēdi gr̄a explorent̄. Arteriæ aūt motu atq; pulſu ſuo hitū & modū febri Vena
um demōſtrēt. Sed ut uideo peruulgate magis quā iſcite locutus es. Nō. n. te ſolū: ſed
alios quoq; itidem errantis audiui: uenam pro arteria dicere. Fac igitur ut experiamur arteria.
elegantiorē eſſe te in medēdo quā i dicēdo: & cū iis beneuolētibus opera tua ſiſtas hūc
nobis ſanum: atq; ualidū quā ciſſime. Hoc ego poſtea quū i medico reprehēſum eſſe
meminiſſem: exiſtimaui nō medico ſoli: ſed oībus quoq; hominibus liberis liberaliter
q; inſtitutis: turpe eſſe ne ea quidē cognouiſſe ad noticiā corporis noſtri pertinentia: q̄
nō altius occultiuſq; remota ſūt: & quæ natura nobis tuēdæ ualitudinis cauſa: & i prō
ptu eſſe: & in propatulo uoluerit. Ac propterea quātū habui tēporis ſubſiciui: medici
næ quoque diſciplinæ libros attigi: quos arbitrabar eſſe idoneos ad docēdum. Et ex iis
cū alia pleraq; ab iſto humanitatis uſu nō aliena: tū de uenis quoq; & arteriis didiciſſe
uideor ad hūc ferme modū. Vena eſt cōceptaculū ſanguinis: qd αγγειον. i. uas & cō Vena
ceptaculū medici uocāt: mixti cōfuſiq; cū ſpiritu naturali: i quo ſāguinis ē: min9 ſpiri arteria.
tus. Arteria ē cōceptaculū ſpiritus naturalis: mixti cōfuſiq; cū ſanguie: i quo plus ſpi/
ritus ē minus ſāguis: σφυγμος. i. pulſus āt ē itētio motus. & remiſſio i corde & i arte
ria naturalis: nō arbitrarii: a medicis āt ueteribꝫ orōne græca ita diffinitus eſt: σφυγ/

ὡδς ἐςι διαςολὴ καὶ συςολὴ ἀδιάρετος ἀρτηριας καὶ καρδίας.i.pulſus ẽ diſperatio & cõtractio idiuiſibilis arteriæ & cordis. Vel σφυλμος ἐςι παλμος.ἢ ζεσις.φλεβος.η αρτιριας.i.pulſus ẽ ſubſultio & palpitatio: uel ebulitio uenæ & arteriæ.

Verba ex carminibus Furii antiatis inſcite a Ceſellio uindice reprehenſa uerſuſq; ipſi in quibus ea uerba ſunt ſubſcripti. Cap.xi.

On hercle idẽ ſentio cũ Ceſellio Vĩdice grãmatico: ut mea opinio eſt: haud quaq̃ ierudito: Veꝝ hoc tñ petulãter inſciteq; ꝙ Furiũ ueterẽ poetã dedecoraſſe lĩguã latinã ſcripſit huiuſcemõi uocũ fictióibꝰ: q̃ mihi q̃dẽ neq; abhorrere a poetica facultate uiſæ ſũt: neq; dictu ꝓfatuq; ipſo terræ aut iſuaues eẽ. Sicuti ſũt q̃dã alia ab illuſtribꝰ poetis ficta dure & rãcide: q̃ rephẽdit ãt Ceſelliꝰ furiana hæc ſũt qd terrã i lutũ uerſã luteſcere dixerit & tenebras i noctis modum factas nocteſcere: Et priſtias recipe uires uireſcere: Et ꝙ uẽtus mare cæruleũ criſpicans: niteſcere facit purpurat dixerit. Et opulentũ fieri opuleſcere. Verſus ãt ex poematis furianis: i q̃bus hæc uerba ſunt ſubdidi. Sanguine diluitur tellus; caua terra luteſcit.

Omnia noteſcunt tenebris caliginis atræ.
Increſcunt animi uireſcit uulnere uirtus.
Sicut fulica leuis uolſtat ſuper æquora claſſis.
Spiritus eurorum uirides cum purpurat undas.
Quo magis in patriis poſſunt opuleſcere campis.

Luteſcere. Nocteſcere. purpurat. Opuleſcere.

Morã iſtũ ueteribꝰ nr̃is fuiſſe uerba paciẽdi mutarĩ ac uertere ĩ agẽdi modũ. C.xii.

D quoq; hitũ eſt i orõne faciẽda elegãtiæ genus ut pro uerbis hẽtibus patiendi figurã agẽtia ponerẽt: ac deinde hæc iter ſeſe mutua iuerterẽt. Terẽtiꝰ i comœdia, Palliũ iq̃t Flacci: ut ſplẽdeat. Nõne hoc ipẽdio uenuſtius gratiuſq; ẽ q̃ſi diceret: ne maculet̃. Plautus ẽt nõ diſſimiliter. Quid ẽ hoc: rogat palliũ. Amictus non ſum cõmode. Itidem. plautus pulueret dicit non ꝙ puluere impleat: ſed ꝙ ipſum pulueris plenum ſit. Exii tu daue: age ſparge. mũdum eſſe hoc ueſtibulũ uolo. Venus uentura eſt noſtra: nolo hoc pulueret. In Aſinaria quoq; contemples dicit pro cõtempleris. Meũ caput cõtẽples: ſiq̃dẽ e re cõſultes tua. Cn. Vellius i annalibꝰ: poſt q̃ tẽpeſtas ſedauit. Atherbal taurũ imolauit. m. cato in originibus. Eoſdẽ nóie complures ex agro acceſſitauere: eo res eoꝝ auxit: uarro in libris quos ad marcellum de lingua latina fecit. In priore uerbo graues proſodiæ: quæ fuerũt manent: reliquæ mutant inquit elegantiſſime promutantur. poteſt etiam id quoq; ab eodem uarrone in. viii. diuinarum ſimiliter dictum uideri. Inter duas filias regum quid mutet inter antigonam & Tulliã eſt enim aduertere. Verba autem patiendi pro agentibus in omnibus ferme ueterum ſcriptis reperiuntur. Ex quibus ſunt pauca iſta quæ nũc meminimus. muneror te pro munero: & ſignificor pro ſignifico: & ſacrificor pro ſacrifico: & aſſentior pro aſſentio & fœneror pro fœnero: & pigneror pro pignero: & alia iſtiuſmodi pleraq; pinde uti legendo fuerint obuia notabuntur.

Puluereт. Cõtemples. Muneror. Significor. Sacrificor. aſſẽtior

Quali talione Diogenes philoſophus uſus ſit: pertentatus a dialectico quodam ſophiſmatico impudenti. Cap.xiii.

Aturnalibꝰ athenis alea quadã feſtiua: & honeſta luxitabamus huiuſcemõi ubi cõueneramus cõpluſculi eiuſdẽ ſtudii homĩes: ad leuãdũ tẽpus captiões quæ ſophiſmata appellãt̃; mẽte agitabamus, Eaſq; quaſi talos; aut teſſerulas i

medium

mediũ uice ſua quiſquis iaciebamus. Captionis ſolutæ: aut parũ intellectæ præmium
pœna ue erat: nũmus unus ſeſtertius. Hoc ære collecto quaſi manuario cœnula pa/
bat͛ oĩbꝰ q eũ luſũ luſeramus: erãt ãt captiones ad hoc fere exẽplũ: tãetſi latina orõne
nõ ſatis ſcite: ac pene ẽt illepide exponũtur. Q uod nix ẽ: hoc grãdo nõ ẽ: nix aũt alba ẽ
grãdo igit͛ alba nõ ẽ. Itẽ aliud nõ diſſimile. Q uod hõ ẽ hoc nõ ẽ equus hõ aũt aĩal eſt
equus ergo aĩal nõ ẽ. Dicere ergo debebat q ad ſophiſma diluẽdũ: ac refellẽdũ ritu ale
atorio uocatus erat: ĩ qua parte quoq; ĩ uerbo captio foret. Q uid dari cõcedíq; nõ opor
teret niſi dixerat nũmo ſingulo mulctabatur: ea mulcta cœnã iuuabat. Libet ãt dicere
q̃ facere Diogenes ſophiſma id genus: quod ſupra dixi: a quodã dialectico ex Platonis
diatriba p cõtumeliã ꝓpoſitũ remuneratus ſit. Nã quũ ita rogaſſet dialecticus Q uod
ego ſum tu nõ es: & Diogenes annuiſſet: atq; ille addidiſſet. Homo autẽ ego ſum quũ
id quoq; aſſenſus eſſet: & contra dialecticus ita concluſiſſet. hõ igitur tu nõ es. Hoc q/ Dioge/
dẽ inquit Diogenes falſum eſt: & ſi uerum id fieri uis: a me incipe. nes.

Q uid ſit numerus hemiolios: quid epitritos: & ꝙ uocabula iſta nõ facile noſtri au
ſi ſunt uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

f Iguræ quædã numerorũ: quas græci certis noĩbus appellãt uocabula ĩ lĩgua
latina nõ habẽt. Sed q de numeris latine ſcripſerũt græca ipſa dixerũt: figere
aũt nr̃a (quoniã id abſurde futuꝝ erat) uoluerũt. Q uale enim fieri nomẽ poſ
ſet hemiolio numero: aut epitrito: eſt aũt hemiolios qui numeꝝ aliquẽ totũ in ſe habet
dimidiũq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decem: triginta ad uiginti. Epitritos hemio/
aũt eſt qui habet totũ aliquẽ numerũ & eiuſdẽ partem tertiã. ut quatuor ad tres: duo/ lios
decim ad nouem: quadraginta ad triginta. Hæc autem notare: atq; meminiſſe non ab Epitri/
re uiſum eſt: quoniam uocabula iſta numeroꝝ niſi intelliguntur: rationes quædã ſub tos.
tiliſſimæ in libris philoſophorum ſcriptæ percipi non queunt.

Q uod. M. Varro in herrois uerſibus obſeruauerit rem nimis anxiæ & curioſæ ob/
ſeruationis. Cap. xv.

i Nlongis uerſibus qui hexametri uocant͛: itẽ in ſenariis aĩaduerterũt metrici
duos primos pedes: item extremos duos habere ſingulas poſſe ĩtegras partes
orationis: medios haud unq̃ poſſe. Sed cõſtare eos ſemper uerbis aut diuiſis
aut mixtis: atq; cõfuſis. M. etiã Varro in libris diſciplinarũ ſcripſit obſeruaſſe ſe ĩ uer/
ſu hexametro: ꝙ omni modo quintus ſemipes uerbũ finiret: & ꝙ priores quinq; ſemi
pedes æque magnam uim haberent in efficiẽdo uerſum: atq; alii poſteriores ſeptem.
Idq; ipſum ratione quadam geometrica fieri diſſerit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM MENTARII LIBER DECIMVSNONVS.

Reſpõſio cuiuſdã philoſophi ĩterrogati quã ob cãm maris tẽpeſtate pũlluerat. Ca. i.

n Auigabamus a caſſiopia ad brũduſiũ mare ioniũ uiolẽtũ: & uaſtũ: &
iactabũdũ. Nox deĩde quæ diẽ primũ ſecuta ẽ: ĩ ea fere tota uẽtus a la
tere ſæuiẽs nauẽ undis cõpleuerat. Tũ poſtea quũ plorãtibꝰ oĩbꝰ nr̃is
atq; ĩ ſẽtia ſatis agẽtibus: dies quidẽ tandẽ illuxit. Sed nihil de periculo
de ſæuitia ue͛ remiſſũ. Q uin turbines ẽt crebriores: & cælũ atrũ: & fu
migãtes globi: & figuræ quædã nubiũ metuẽdæ: quas typhonas uocabãt: impendere
ĩminereq;: ac depreſſuræ nauẽ uidebantur. In eadẽ fuit philoſophus in diſciplina ſtoi/

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg